

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
Cc: ju.L4@regeringskansliet.se

2026-03-16

Dnr C 2025/896

Polisens och Tullverkets användning av AI för biometrisk fjärridentifiering i efterhand (Ju2025/02805)

Karlstads universitet har anmodats yttra sig i rubricerade remiss och vill anföra följande.

Sammanfattande slutsats

Karlstads universitet instämmer i de slutsatser som anförts i promemorian. Det finns dock skäl att noggrannare utreda förslaget i förhållande till enskildas privatliv, samt förtydliga hur kraven på proportionalitet och absolut nödvändighet är avsedda att tolkas.

Utredningens förslag

Spridning, privatliv och effektivitet

Promemorian "Polisens och Tullverkets användning av AI för biometrisk fjärridentifiering i efterhand" innehåller förslag till reglering kopplad till användningen av AI-system för biometrisk fjärridentifiering i efterhand. Promemorians förslag är viktigt och relevant för att Sverige ska leva upp till EU:s krav. Universitetet har dock vissa synpunkter på delar av förslaget.

För det första vill universitetet framhålla att förslaget innehåller vissa oklarheter vad gäller avvägningen mot enskildas privatliv. Visserligen konstateras det inledningsvis i promemorian att det, när ett AI-system för biometrisk fjärridentifiering i efterhand används, sker en behandling av material från exempelvis en kamera. Det konstateras också att "[s]ystemet bearbetar uppgifter om en potentiellt stor mängd människor", att utformningen av tekniken måste vara förenlig med grundläggande fri- och rättigheter, samt att en av dessa rättigheter är skyddet för privatliv. Oklarheterna hänför sig i stället till utredningens fokus på uppgifternas *spridning*, sett i förhållande till metodens *effektivitet*.

Vad gäller dessa faktorer konstateras att utredningsarbetet kan "utföras av färre tjänstemän än vid manuell granskning vilket dels ökar kvaliteten på analysarbetet, dels minimerar spridningen av uppgifterna och på så sätt även integritetsintrånget". Motsvarande resonemang återkommer flertalet gånger i promemorian (se s. 38, 40, 52 samt 72), och torde därför vara en väsentlig faktor för utredningens bedömningar och slutsatser. Vad gäller effektiviteten, konstateras att verktyget sparar in "tusentals

timmar av manuellt granskningsarbete”, och utgör en ”väldigt effektiv utredningsmetod”. Det nämns därtill att ”identifieringen av misstänkta personer ofta misslyckas på grund av dagens ineffektiva utredningsmetoder”.

Sammantaget ger dessa uttalanden upphov till vissa oklarheter. Det är rimligen helt korrekt att integritetsintrånget minskar om färre personer får tillgång till materialet ifråga. Samtidigt måste detta sägas vara av ytterligt perifer betydelse i förhållande till det faktum att tekniken – som flera gånger framhålls i promemorian – är så pass *effektiv* jämfört med traditionell manuell granskning. Det som utgör det centrala i integritetsintrånget måste alltså vara det faktum att de berörda myndigheternas möjligheter att övervaka och kontrollera enskilda ökar, eftersom AI-tekniken är ett effektivare verktyg för sådan övervakning. Det är dessa *ökade övervakningsmöjligheter* som måste stå i centrum för bedömningen av verktygets påverkan på den personliga integriteten.

Ett sätt att se det på är att maktbalansen mellan individ och omgivande samhälle förskjuts till samhällets fördel när den här typen av teknik implementeras, och det är den förskjutningen i maktbalans som utgör kärnan i integritetsintrånget (se här kap. 7, särskilt 7.3.1, i Holmgren, *Integritet och integritetsintrång i anonyma nätmiljöer: särskilda utmaningar för lagstiftare och rättstillämpare, sett genom regleringen av olaga integritetsintrång*).

Utredningens valda integritetsbegrepp, där betydelsen av antalet tjänstemän som granskar visst material tycks ha en så framträdande roll, kan ur ett sådant perspektiv ifrågasättas. Enligt universitetet finns det därför ett behov av att analysera integritetsfrågorna djupare innan genomförandet av förslaget.

Kraven på proportionalitet och absolut nödvändighet

Något som också kort bör kommenteras är frågan om proportionalitet och absolut nödvändighet. I promemorian konstateras det att ”[e]nligt artikel 26.10 första stycket i AI-förordningen ska varje användning av AI-system för biometrisk fjärridentifiering i efterhand begränsas till vad som är absolut nödvändigt för att utreda ett specifikt brott. Det följer direkt av bestämmelsen och behöver därför inte anges i den föreslagna lagen”.

Det konstateras också att åtgärden måste vara *proportionerlig*, och rörande detta konstateras att ”[v]id avvägningen ska samtliga relevanta omständigheter beaktas. Det ska finnas ett påtagligt behov av att använda tekniken och andra möjligheter ska bedömas vara utsiktslösa, medföra en orimligt stor arbetsinsats eller ta för lång tid”.

En relevant fråga här är hur den här typen av krav förhåller sig till det faktum att – som framhållits ovan – AI-system för biometrisk fjärridentifiering är en väldigt effektiv utredningsmetod. I promemorian konstateras att åtgärden är ”ett utredningsverktyg som framför allt medför effektivitetsvinster för olika brottsbekämpande myndigheter”.

Det finns uppenbarligen faror med att göra en för stark koppling mellan t.ex. proportionalitet och frågan om en utredning är allt för resurskrävande. Med den typen av resonemang kan många effektiva utredningsmetoder bli godtagbara redan till följd av sin effektivitet i relation till äldre metoder. Vad som är ”en orimligt stor arbetsinsats” torde ju vara relativt, sett till vilka alternativ som finns till arbetsinsatsen ifråga.

Det bör alltså klargöras hur dessa begränsningar förhåller sig till rena ekonomiska frågor, som exempelvis fördelningen av myndighetens resurser. Om dessa resurser fördelas på ett sådant sätt att det, i realiteten, inte finns tid för manuell granskning av material, så kommer den budgeteringen tala för att metoden ofta krävs för att myndigheten ska kunna fullgöra sina uppgifter. Detta är dock uppenbarligen en helt annan form av behov än t.ex. vid ett fall där en tidskrävande manuell granskning inte är en reell möjlighet eftersom det finns ett mycket litet tidsfönster, efter vilket informationen inte längre är relevant.

Om ineffektiva manuella granskningar inte anses vara ett realistiskt alternativ då de, som framgått ovan, tar tusentals ytterligare timmar i anspråk i jämförelse med användandet av AI, tycks en myndighet lätt kunna hamna i en situation där den har att utreda ett brott med ett sådant system, eller låta bli eftersom det inte är försvarbart att prioritera ned andra utredningar för att kunna lägga den tid som krävs på manuell granskning. Utifrån detta skulle slutsatsen kunna nås att det i de flesta fall är befogat att använda den här tekniken, vilket onekligen skulle undergräva begränsningarnas praktiska betydelse om ett sådant resonemang får genomslag vid tillståndsprövningarna. Det bör därför tydligt klargöras hur den här typen av situationer är tänkta att bedömas, dvs. hur faktorerna effektivitet, resursfördelning, proportionalitet och absolut nödvändighet förhåller sig till varandra.

Detta yttrande lämnas av rektor Jerker Moodysson efter föredragning från Johan Holmgren, universitetslektor vid Handelshögskolan. Anne-Christine Larsson Ljung, universitetsdirektör, och Tuva Sandberg, studentkårens ordförande, har varit med om den slutliga handläggningen.

Jerker Moodysson

Johan Holmgren